

Ravnhøj Consult, Haderslevvej 50, DK - 6200 Aabenraa. CVR 25 00 58 72

www.ravnhoj.dk - e-mail: jt@ravnhoj.dk

Tlf. 0045 – 24 45 64 65

d. 16 jan. 2020

Naturplan for Asger Petersen, Ved Åen 11, Møgeltønder, 6270 Tønder

Indledning

Asger Petersen driver en økologisk landbrugsejendom syd for Møgeltønder med planteavl og produktion af økologisk fjerkræ. Der drives i alt knap 190 ha jord, hvoraf de 70 ha er ejet, og resten lejet hos dels selskabet Dansk Økojord A/S, dels hos naboer

Ravnhøj Consult er blevet bedt om at hjælpe Asger Petersen med at få iværksat en række naturtiltag på ejendommens egen jord samt på forpagtede jorder som indgår i driften. Disse tiltag danner tilsammen en plan for natur på ejendommen.

Ejendommen ligger i et intensivt drevet landbrugsområde, hvor næsten al jord er i omdrift. Det ligger i den indre del af Tøndermarsken (Møgeltønder Kog), og er et helt fladt og meget åbent område, hvor der næsten kun ses bevoksninger ved ejendommene. Jorden er generelt meget præget af tung og næringsrig klægjord, som er dannet af tidevandet gennem århundreder. Modsat andre dele af marsken er dette området syd og sydvest for Møgeltønder næsten udelukkende dyrket som landbrugsjord i omdrift. Dvs. at der kun er meget få arealer i vedvarende græs. Dette øger den relative betydning af små naturbiotoper som ikke bearbejdes maskinelt.

Der er jf. aftale med ejer ikke foretaget en vurdering af ejendommens natur ift. forekomst af vilde dyr og planter, hvilket i givet fald skal ske i sommerhalvåret. I stedet har ejer fundet frem til de steder, hvor der kunne være relevant at få plantet nogle lægivende bevoksninger i det åbne land i form af levende hegn samt etablering af nogle småsøer på egnede steder, hvor dyrkning pga. høj vandstand er noget tvivlsom. Endvidere er som et særligt tiltag lavet et forslag til område reserveret for viben.

Konkrete tiltag

Naturplanen består således af 3 slags initiativer: anlæg af småsøer på fugtige steder, hvor det kniber med at dyrke korn, anlæg af små beplantninger som især levende hegn samt periodiske tiltag i dyrkningsfladen, hvor arealer tages midlertidigt ud af drift.

Småsøer:

Der er planlagt og opnået tilladelse fra Tønder Kommune til etablering af 3 søer som følger:

1. Ny sø på mark nr. 9-1, matrikel nr. 142 og 437, ejerlav Sønderby, Møgeltønder: der anlægges en lille sø på 350 m²
2. Ny sø i skellet mellem mark 25-0 og 44-3, matrikel nr. 176 og 177, ejerlav Ved Åen, Møgeltønder: der anlægges en sø på ca. 1800 m². Søen går ind over skellet til mark 44-3, som er forpagtet af Asger Petersen. Arealet ejes af ejes af Dansk Økojord A/S, som har givet samtykke til projektet.
3. Ny sø på mark 46-0, matrikel nr. 693, ejerlav Sønderby, Møgeltønder: der anlægges en sø på ca. 1000 m² på et areal, som er forpagtet af Asger Petersen, men ejes af Sønnik Petersen, Tønder. Denne har givet sit samtykke til søen.

Udformning af søerne og forventede effekter:

Søen anlægges med et design, som gør dem vildtvenlige overfor både pattedyr, fugle og padder. Det sker med flade bredzoner med et anlæg på 1:5 til 1:8, og en max. dybde på ca. 100 cm i den lille sø på 350 m² samt op til 130 cm ved de to større søer. Dette sikrer sammen med solindstrålingen forholdsvis varmt vand, og dermed gode vækstbetingelser for de planter og smådyr, insekter etc. som udgør føden for de større dyr.

Udviklingen af liv i søerne vi ske over nogle år i takt med at vandplanter og dyr fra omgivelserne indvandrer. Vandfugle som vadefugle, fiskehejre, andefugle, duer, småfugle m.v. vil sikkert allerede kort efter etableringen af søerne opsøge disse for at søge føde, bade og drikke. Når der efterhånden udvikler sig en bredvegetation, vil der i de to største søer sandsynligvis også indfinde sig ynglende vandfugle som gråand, knarand, blishøne m.fl. Den meget sjældne sortterne, som yngler i Magisterkogen kun ca. 1200 m syd for sø nr. 2, vil sikkert også i perioder søge føde ved søen.

Én lang række vandinsekter og padder som butsnudet frø, skrubtudse og grøn frø, som vides at forekomme i lokalområdet, ventes ligeledes at indvandre. Sø 2 vil i hvert fald i våde perioder stå i forbindelse med grøfter, der igen har forbindelse til større kanaler, hvilket vil betyde, at der nok vil komme fisk i søen efterhånden. I første omgang hundestejler og ål, men efterhånden sikkert også andre arter.

Beplantninger:

Asger Petersen har ønske om at der plantes nogle flere lægivende beplantninger rundt langs en række grøfter. Der blev på den baggrund udarbejdet et forslag, der blev sendt til Tønder Kommune, som skal godkende hegn langs grøfter af hensyn til den regelmæssige oprensning af disse m.h.p. afledning af vand.

Kommune afviste flere af de foreslåede levende hegn, da man kræver, at der kan køres med maskine på begge sider af de pågældende grøfter, hvilket vil komme til at betyde, at de levende hegn skulle flyttes ca. 5-10 meter ind på marken. Dette ville betyde for stort et tab af landbrugsjorden. Desuden spiller å-beskyttelseslinje ind to steder, hvoraf kommune har givet udtryk for at man er indstillet på at give dispensation det ene sted, som er beplantning nr. 2, se herunder.

Efter forhandling med kommunen er der nu arbejdet en plan, som omfatter i alt 6 beplantninger - 4 levende hegn, alle 3-rækket, og to remiser - som nævnes herunder, og der henvises også til kortet i bilagene.

1. mark 9-1, levende hegn, 300 m
2. mark 23-0, levende hegn, 210 m
3. mark 23-0, remise, 2000 m²
4. mark 45-0, levende hegn, 240 m
5. mark 20-0, remise, 2000 m²
6. mark 46-0, levende hegn, 390 m

Udformning og forventet effekt:

Der plantes 3-rækkede løvtræshegn og remiser med arter, som kan gro i området, og som i forvejen findes i selvgroede hegn og bevoksninger på egnen: hvidtjørn, hyld, alm. røn, seljørn, mirabel, skovæble, kræge (vild blomme), hassel, seljepil, æblerose/hunderose m.fl. Der er her langt vægt på rigt blomstrende arter, som tiltrækker insekter og småfugle.

Det forventes at hegnene efterhånden vil tiltrække insekter og småfugle, som bl.a. lever af disse. Det vil primært være åbentlandsarter som gulspurv, bomlærke, torsanger, kærsanger og tornirisk. Agerhøns, harer og rådyr vil søge føde, dels læ langs hegnene. Bunden i hegnene vil efter plantningen og de første års vedligehold med rensning for ukrudt, også udvikle sig til gode levesteder for frøer, mus og andre smådyr.

Tiltag i dyrkningsfladen:

Tre typer af muligheder er drøftet med Asger Petersen, og disse vil i de efterfølgende år kunne etableres på forskellige dyrkningsflader efter ejers valg:

Vildtstriber: En vildtstribe er den fælles betegnelse for en 2-10 meter bred linje i en given mark, som ikke dyrkes, men enten blot lades ligge eller tilsås med en særlig vildtvenlig frøblanding. Ved blot at harve striben op om foråret, og lade den ligge uden tilsåning, vil der spire diverse naturligt markukrudt frem – nemlig de planter som markvildtet gennem århundreder er tilpasset. Striberne kan anlægges både inde i selve marken eller langs hegn og grøfter. De kan f.eks. ligge 1-2 dyrkningsår, hvorefter de inddrages i dyrkning igen, og man kan anlægge nye striber et andet sted. Af hensyn til lævirkning for markvildt og smådyr vil det bedste være, at placere dem langs syd- eller østsiden af skelgrøfter og levende hegn. Det er Asger Petersens intension, at der fra forår 2020 etableres flere sådanne striber, men det er i skrivende stund (januar 2020) ikke planlagt konkret.

Insektvolde: En insektvold på ca. 1-2 meters bredde laves ved at man pløjer hver halvdel op fra hver side, så der opstår en lav vold på måske 20-30 cm højde. Den bør ligge øst-vest, da idéen med volden er, at der er sol på sydsiden og skygge på nordsiden. Så kan smådyr som f.eks. lærkeunger og agerhønskyllinger blive varmet op mod syd, og søge skygge mod nord, når solen måtte blive for varm. Insektvolden kan harves og tilsås, men man kan også lade den ligge til naturlig tilgroning. Den kan ligge et par år, og så kan man fjerne den, og lave en ny et andet sted. Man kan også vælge at lade den være permanent.

Vibe-lokalitet: Asger Petersen har ønsket at gøre en særlig indsats for viben, som i det økologiske landbrug har problemer med den regelmæssige mekaniske rensning af marker som kan ødelægge æg og unger, hvis de ikke opdages af maskinføreren. For viben kan man lade et udvalgt stykke mark ligge usået og ubehandlet hen efter harvning i foråret. Det er aftalt, at der i 2020 laves et forsøg, hvor et areal på op til en ha tages ud af drift. Dvs. at det får lov at ligge urørt efter harvning. Her vil viber med unger bedre kunne klare sig i den lave vegetation, og se fjender nærme sig i god tid. Det er bedre at etablere ét større vibested end flere små, da der så nok kan yngle flere par sammen, og de kan således hjælpe hinanden med at opdage for bortjage fjender som kan være ræv, krage, måge, musvåge, rørhøg, fiskehejre m.fl. – Vibe-arealet etables ca. midt i den største mark i hele bedriften, mark 41-0 på godt 18 ha. Mere præcist langs en lille grøft, som vil være attraktiv mh.t. føde. I projektet er det inkluderet, at vibearialet følges hen over sæsonen for at se effekten.

EU-støtte ift. tiltag i dyrkningsfladen: der foretages ikke fradrag i EU-støtten (grundbetaling) for midlertidige vildtstriber og insektvolde i marken. Men det bør tjekkes med Asger Petersens planteavlskonsulent, om man kan lade et areal på op til en ha være udyrket som "vibe/lærke-plet".

Forventede effekter: Det er påvist i mange undersøgelser, at etablering af udyrkede striber eller pletter i dyrkningsfladen har stor værdi som levested for markens dyr og fugle. Både såede planter og almindeligt mark-ukrudt tiltrækker insekter, som dels har betydning som bestøvere generelt, dels har betydning som fødeemner for fugle m.v. Som nævnt har det endvidere betydning, at marken ikke behandles maskinelt i dyrenes yngleperiode. Ift. det nævnte særlige "vibe-projekt" vil den lavere vegetation have betydning, da viber ikke kan leve i højere vegetation, når de ikke kan se deres fjender. En af landets førende eksperter i viber, Niels Andersen fra Svendborg, er konsulteret i forbindelse med dette initiativ, som han anbefaler.

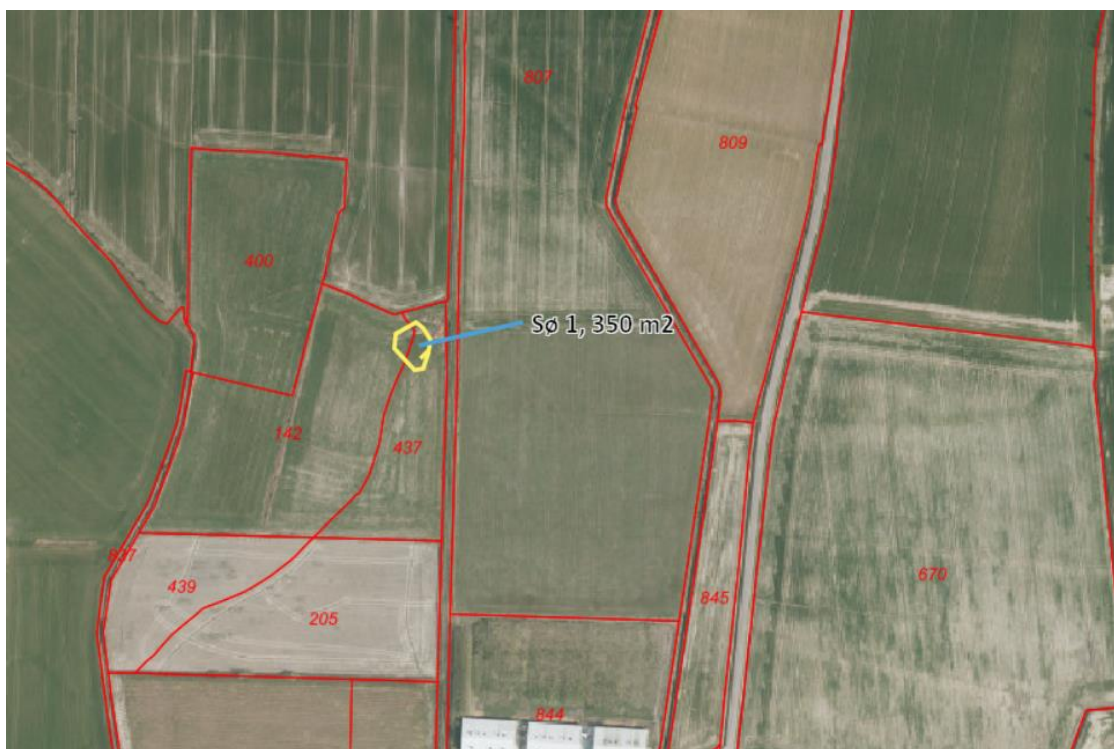
Samlet vurdering af hele projektet:

Det må forventes at det samlede projekt med både søer, levende hegn og vibe-pletter m.v. vil resultere i en forbedret biodiversitet lokalt, dvs. nærområdet med ejendommen og de forpagtede arealer. Der vil til søerne og hegnene indvandre dyr fra omegnen, som ikke før projektet forekom på ejendommen. Og de allerede nu tilstedeværende dyr på ejendommen vil få bedre vilkår. Denne udvikling vil ske over nogle år, og artsantallet vil øges efterhånden som der kommer vandplanter og smådyr som fødeemner. Den helt konkrete effekt kan kun måles ved før- og efterundersøgelse.

Jesper Tofft

Bilag:

- Kort over søer
- Kort over hegn
- Kort over vibe-plet

Kort over sø 1, nord for gården, mark 9-1

Kort over sø 2, ved Sydfeltvej, mark 25-0/44-3

Kort over sø 3, mark 46-0

Kort over beplantninger nr. 1-6

Kort, mark 41-0 med forslag om vibe-plet, hvor der ikke dyrkes. Arealets præcise størrelse og placering kan ændres.